

PAPER DETAILS

TITLE: EGITIM VE FEN EDEBIYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-YETERLİK İNANÇLARI
VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

AUTHORS: Gökhan ARASTAMAN

PAGES: 205-217

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1490584>

Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öz-Yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi

Gökhan ARASTAMAN¹

ÖZ

Bu araştırmanın amacı eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını incelemek ve öz-yeterlik algısının öğretmenlik mesleğine karşı tutumun önemli bir yordayıcısı olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Ankara, Gazi, Hacettepe ve Aksaray Üniversitelerinin Eğitim ve Fen Edebiyat fakültesi son sınıfında öğrenim gören toplam 411 öğrenci oluşturmuştur. “Öz-yeterlik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçekleri” ile toplanan verilerin analizi için t-testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu görülürken, fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının eğitim fakültesi öğrencilerine göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Diğer yandan öğretmenlik mesleğine karşı tutumun, öz-yeterlik algısının önemli bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Öz-yeterlik, öğretmenlik mesleği, tutum, aday öğretmenler

Examination of Education and Arts and Sciences Faculty Students' Self-Efficacy Beliefs and Their Attitudes Toward Teaching Profession

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine education and arts and science faculty pre-service students' self-efficacy beliefs and their attitudes toward teaching profession and also to explore whether the self efficacy belief is a significant predictor of attitude toward teaching or not. The research was based on the relational survey model. The sample of the study consists of 411 pre-service students attending education and arts and science faculty of Ankara, Gazi, Hacettepe and Aksaray University. Data was collected by “Self-Efficacy Scale” and “Attitude Toward Teaching Profession Scale”. Data were analyzed through t-test, Pearson Correlation Coefficient and multiple regression analyses. The research findings show that the perceptions of the faculty of education pre-service students' self-efficacy beliefs are higher than that of the faculty of arts and science students. However, arts and sciences faculty pre-service students' perception of attitude toward teaching was found higher than that of education faculty students. Additionally, research revealed that attitude toward teaching profession was not a significant predictor of self efficacy.

Keywords: Self-efficacy, teaching profession, attitude, pre-service teachers .

GİRİŞ

Eğitim örgütlerinin lokomotif durumunda olan öğretmenlerin öğretimsel nitelikleri, eğitimdeki başarıyı önemli oranda etkilemektedir. Toplumların ihtiyaç

¹ Yrd.Doç.Dr. Aksaray Üniversitesi, e-posta:gokhanarastaman@gmail.com

duyduğu nitelikli insan gücünün sağlanmasında önemli rol oynayan öğretmenler her zaman ilgi odağı olmuş ve öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin birçok araştırma yapılmıştır. Öğretmen adaylarının aldıkları eğitimin sonucunda, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alanda mesleğe uygun davranış değişikliği meydana getirmeleri beklenmektedir. Adayların, sahip olacakları etkili öğretmenlik nitelikleri içerisinde neyi ve nasıl öğreteceklerini bilmelerinin yanı sıra ne zaman öğretecekleri gibi stratejik bilgileri de bilmeleri gereklidir. Ancak öğretmenliğe adım atma aşamasında olan öğretmen adaylarının kendilerini alan bilgisi ve genel kültürde yeterli görmemeleri, öğretmenlik görevine başladıklarında önemli problemlerle karşılaşmalarına neden olmaktadır. Haris (2000) ve Cobb (1999), öğretmenlik mesleğinin toplumdaki değişimin itici gücü olması ve değişimin bu güce bağlı olarak gerçekleşmesi nedeniyle, öğretmenlerin meslekî gelişim davranışlarını diğer mesleklere oranla daha önemli kıldığını vurgulamaktadır. Öğretmen yetiştirme ve yetiştirilen öğretmenlerin niteliği konusu, Türkiye’de son yıllarda eğitim sistemiyle ilgili önemli sorunlardan biri haline gelmiştir. Yetiştirilen öğretmenlerin niteliğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliklere ne kadar sahip oldukları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada; öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algılarının belirlenmesi ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Öğretmen Öz-yeterliliği

Sosyal bilişsel teori içerisinde önemli bir yeri olan öz-yeterlik kavramını Bandura (1997), başarılı olabilmek veya gereken kazanımları elde edebilmek için yapılması gereken işleri organize etme ve uygulama kapasitesine ilişkin olarak bireyin inancı şeklinde tanımlamaktadır. Yani öz-yeterlilik bireyin kapasitesi hakkında sahip olduğu inancıdır. Öğretim bağlamında düşünüldüğünde ise öğretmen öz-yeterliliği, “öğretmenin öğrencilerin arzu edilen öğrenme sonuçlarını oluşturma kapasitesine veya yeteneğine ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır (Tschanen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001,784). Öğretmenlerin yeterlik inançları, öğrencilerin performanslarını etkileme kapasitelerine ya da görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan davranışları ne kadar gösterebildiklerine ilişkin algılarıdır (Ashton, 1984). Öğretmen öz-yeterliliğinin; öğrenci başarısı, öğrenci motivasyonu, alandaki gelişmelerin öğrenilmesi ve benimsenmesi (yeni yöntem, program vb), eğitim programını uygulanma başarısı, özel eğitim gerektiren öğrencileri için özel eğitim kararlarını alması, öğretmenin mesleki bağlılığı, öğretmenlerin sınıfı yönetme stratejileri gibi eğitimle ilgili birçok değişkenle ilgili olduğu saptanmıştır (Sunjin, 2010). Bu tanımlardan hareketle öğretmenlerin etkili olabilmesi için, sadece alan ve pedagoji bilgisi değil bunları etkili biçimde sunabilecek inanca ihtiyaçlarının olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin öz-yeterlik inancının, öğretim ve öğrenmeye ait birçok kavram üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Öz-yeterlik algısı; öğretimsel davranış, sınıf yönetimi, zor öğrenen öğrencilere dönüt verme gibi birçok konuda öğretmen

davranışları üzerinde etkiye sahiptir. Örneğin yüksek öz-yeterlik algısına sahip öğretmenlerin daha az bürokratik olduğu ve öğrencilere karşı daha esnek ve insancıl olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu öğretmenlerin öğrencileri hakkında yüksek beklentilere sahip olma, onlara karşı daha az eleştirel olma gibi özelliklerinin olduğu ortaya konmuştur (Gibson ve Dembo, 1984; Woolfolk ve Hoy, 1990; Henson, 2001; Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2001).

Öğretmenlerin mesleki öz-yeterlik inançları onları birçok açıdan etkileyebilmektedir. Çünkü bireyin sahip olduğu inançları onların bilişsel, duygusal, motivasyon ve seçim yapma süreçleri üzerinde etkili ve belirleyici bir rol oynamaktadır (Bandura, 1977). Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında, öğretmen adaylarının etkili öğretim yöntemleri ve sınıf yönetimi konusunda yeterlik duygusuna sahip olduğunda, mesleğin ilk yıllarında daha istekli ve verimli bir şekilde çalıştıkları görülmektedir (Milner, 2002). Ayrıca bu öğretmenler, öğrencilerin zor öğrendiği durumlarda bile onlara bir şeyler öğretmek için daha fazla süre çalışırlar ve bu konuda ısrarcı olurlar. Bunda en önemli faktörün, kendilerine ve öğrencilerine olan inancının olduğu görülmektedir (Woolfolk ve Spero, 2005).

Tutum

Bireyin yaşamını çeşitli yönlerden etkileyen tutum kavramı ile ilgili birçok tanım göze çarpmaktadır. Tutum; en genel tanımı ile kişinin belli bir insana, gruba, nesneye, olaya vb. yönelik olumlu veya olumsuz bir şekilde düşünmesine, hissetmesine veya davranmasına yol açan oldukça istikrarlı, yargısal eğilimdir (Budak, 2005). Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1988). Psikolojik nesnelerin “iyi-kötü”, “hoş-hoş değil” şeklinde değerlendirmeleri tutumlar ile ifade edilir (Ajzen, 2001). Öğretmen eğitiminde ve öğretim uygulamalarında tutumun rolünü inceleyen araştırmalar Allport’un (1967), “eylemleri uygun bir biçimde etkileyen eğilimler” şeklindeki tutumla ilgili tanımlamasına dayalıdır (Akt:Richardson, 1996).

Bireyin bir mesleğe ilişkin tutumu o meslekteki başarısı ve doyumunu etkilemektedir. Bu durum öğretmenlik bağlamında düşünüldüğünde, konunun önemi daha da artmaktadır. Öğretmenlerin mesleğe karşı tutumu, onların başarı ve verimliliklerini etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Öğretmenlik mesleğine yönelik ilgisi yüksek olan bireyin, mesleğe ilişkin tutumu da olumlu olur. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları genel olarak onların mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan, 2008). Öğrencilerin yetiştirilmesinde ve akademik başarılarında öğretmenlerin tutum ve inançları ve sınıf içi davranışları büyük önem taşımaktadır. Tutum, inanç ve davranışlar arasında önemli bir etkileşim bulunmaktadır (Taşkın, Cantürk ve Öngel, 2005).

Bu araştırmanın amacı Ankara, Gazi, Hacettepe ve Aksaray üniversiteleri eğitim fakültesi (EF) ve fen-edebiyat fakültesi (FEF) son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını incelemek ve öz-yeterlik algısının öğretmenlik mesleğine karşı tutumun önemli bir yordayıcısı olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır?

1. EF ve FEF öğrencilerinin öz-yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. EF ve FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumu, öz-yeterlik algısının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

EF ve FEF’de öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını inceleyen bu araştırma, tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan veriler nicel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın evreni, Ankara, Gazi, Hacettepe ve Aksaray Üniversiteleri’nin Eğitim ve Fen-Edebiyat fakültelerinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yoluyla EF’den 209 (%51) ve FEF’den 202 (%49) olmak üzere, 411 son sınıf öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %52’si kız (n=213), %48’i (n=198) ise erkek öğrencidir. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümler ise, Sınıf öğretmenliği, (n=43)Türkçe öğretmenliği,(n=41) Matematik öğretmenliği, (n=40) Sosyal Bilgiler öğretmenliği,(n=41) Bilişim Teknolojileri öğretmenliği, (n=44) Tarih,(n=41) Coğrafya,(n=42) Türk dili ve edebiyatı, (n=40) Radyo ve Televizyon(n=39) ve Sosyoloji (n=40) şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği

Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya(2005) tarafından uyarlanan Öğretmen Öz-Yeterliği Ölçeği (Teacher Efficacy Scale) 24 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, “Öğrenci katılımını sağlama”, “Sınıf yönetimi”, ve “Öğretim stratejiler” olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmalarına göre her bir boyut için iç tutarlılık katsayıları; *Öğrenci katılımını sağlama* (.82), *Sınıf yönetimi* (.84), *Öğretimsel stratejiler* (.86) ve ölçeğin geneli için (.93) olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise Cronbach Alfa katsayıları şöyledir; “Öğrenci katılımını sağlama” (.88), “sınıf yönetimi” (.81), “öğretimsel stratejiler” (.83) ve ölçeğin geneli (.89).

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği:

Üstüner (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği “hiç katılmıyorum (1)”, “kısmen katılıyorum (2)”, “orta düzeyde katılıyorum (3)”, “çoğunlukla katılıyorum (4)” ve “tamamen katılıyorum (5)” şeklinde puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin faktör yük değerleri .74 ile .41 arasında değer almıştır. 34 madde ve tek boyuttan oluşan Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise iç tutarlık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri SPSS 18.0 paket programı kullanılarak yapılmış, hata payı .05 olarak alınmıştır. Araştırmanın yordayıcı değişkeni öğretmenlik mesleğine karşı tutum, yordanan değişkenler ise öz-yeterlik algısıdır (öğrenci katılımı, sınıf yönetimi, öğretim stratejileri). Mesleğe karşı tutumun, öz-yeterlik üzerindeki yordayıcı gücünü incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları, standartlaştırılmış regresyon katsayıları, yarı kısmi korelasyon katsayıları, çoklu korelasyon, R^2 ve düzeltilmiş R^2 değerleri dikkate alınmıştır.

BULGULAR

EF ve FEF son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Birinci araştırma problemine ilişkin olarak; öğrencilerin öz-yeterlik algılarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının fakülte değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Fakülte Değişkenine Göre t-testi Sonuçları*

Değişkenler	Boyut	Fakülte	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öz-yeterlik	Öğrenci katılımını	EF	209	32,16	2,96	1,01	0,36
		FEF	202	27,38	3,05		
	sağlama	EF	209	33,23	3,61	2,36	0,02*
		FEF	202	21,44	3,06		
	Öğretim stratejileri	EF	209	31,18	3,54	-3,43	0,05
		FEF	202	26,81	3,21		
Tutum	Sınıf yönetimi	EF	209	106,76	21,63	-1,26	0,04*
		FEF	202	124,12	23,18		

*p<.05

Tablo 1’den de görülebileceği gibi öğrencilerin öz-yeterlik algıları, fakülte değişkenine göre öğretim stratejileri alt boyutunda eğitim fakültesi öğrencileri

lehine anlamlı bir fark göstermektedir ($t_{(411)} = 2,36$; $p < .05$). Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları da fakülte değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. FEF öğrencilerinin puan ortalamaları ($t_{(411)} = -1,26$; $p < .05$) EF son sınıf öğrencilerinininkine göre daha yüksektir.

Araştırmanın ikinci problemine yanıt bulmak için EF ve FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumunun, onların öz-yeterlik algısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığına bakılmıştır. Bunun için öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Öz-yeterlik alt boyutları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum değişkenleri arasındaki ilişkiler için hesaplanan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Öz-Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki Korelasyonlar (N= 411)

Değişkenler	1	2	3	4
1. Öğrenci katılımını sağlama	1.00			
2. Öğretim stratejileri	.63*	1.00		
3. Sınıf yönetimi	.65*	.58**	1.00	
4. Tutum	.47*	.68*	.51*	1.00

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 2’de de görüldüğü gibi Pearson korelasyon analizi sonucunda, tutum ile öz-yeterlik alt boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile sınıf yönetimi ($r = .51$, $p < .05$), öğretmen stratejileri ($r = .58$, $p < .01$) ve öğrenci katılımını sağlama ($r = .63$, $p < .05$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

EF ve FEF son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumunun, öz-yeterlik inançlarının anlamlı yordayıcısı olup olmadığına ilişkin Regresyon analizi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Tutum Değişkenine Göre Öz-Yeterlik Boyutlarının Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Beta	t	Sig
Tutum			
Öğrenci katılımını sağlama			
R=.26; $R^2=.05$	.07	1.65	.51
F (3-411)=116.20; $p=.09$			
Öğretim stratejileri			
R=.31; $R^2=.08$	.09	4.70	.48
F (3-411)=86.40; $p=1.1$			
Sınıf yönetimi			
R=.41; $R^2=.11$	.14	3.86	.39
F(3-411); 88.49; $p=.13$			

Tablo 3'teki verilere göre EF ve FEF son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile öz-yeterlik inançlarının hiçbir alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yordayıcı değişken (Tutum), öğrenci katılımını sağlama alt boyutuna ait varyansın %5'ini, öğretim stratejilerine ait varyansın %8'ini ve sınıf yönetimine ait varyansın %11'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre tutumun, öz-yeterlik alt boyutları üzerindeki karşılaştırmalı önem sırası, sınıf yönetimi ($\beta=.14$), öğretim stratejileri ($\beta=.09$), ve öğrenci katılımını sağlama ($\beta=.07$) şeklinde olmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, tutumun öz-yeterlik alt boyutlarının hiçbirisi üzerinde anlamlı yordayıcı olmadığı görülmüştür. (öğrenci katılımını sağlama $t=1.65$, $p>.05$, öğretim stratejileri, $t=4.70$, $p>.05$, sınıf yönetimi, $t=3.86$, $p>.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

EF ve FEF son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelendiği bu çalışmada iki soruya yanıt aranmıştır. Çalışmada öncelikle katılımcıların öz-yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının fakülte değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öz-yeterlik algısı öğretim stratejileri alt boyutunda EF öğrencileri lehine daha yüksek bulunmuştur. EF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik algısının yüksek olması, Eğitim Fakültelerindeki programlarda yer alan meslek bilgisi derslerinin etkisiyle açıklanabilir. FEF mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançlarının araştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak EF ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının incelendiği bazı çalışmalarda, öz-yeterliğin fakülte değişkenine göre değişmediği görülmüştür (Gençtürk ve Memiş, 2010; Çapri ve Çelikkaleli, 2008).

Bu çalışmada FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının EF öğrencilerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Alanyazında bu bulguyla paralel olan ve çelişen çalışmalar mevcuttur. Örneğin Can (2010), FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının olumlu olduğunu saptamıştır. Diğer yandan bazı çalışmaların sonuçları ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarının fakülte değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir (Şimşek, 2005; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007). Öztürk, Doğan ve Koç'un (2005) 217 FEF, 216 EF öğrencisiyle yaptığı çalışmanın sonucuna göre EF öğrencilerinin mesleğe karşı tutumu FEF öğrencilerinininkine göre daha olumludur. Buna göre EF öğrencilerinin aldıkları meslek bilgisi derslerinin katkısıyla kendilerini özellikle öğretim stratejileri konusunda daha yetkin gördükleri; diğer yandan FEF son sınıf öğrencilerinin MEB'de atanabilme ihtimalinin EF öğrencileri ile kıyaslandığında daha düşük olmasından dolayı mesleğe karşı daha olumlu tutuma sahip oldukları ya da FEF mezunlarının kendi alanlarında iş bulma imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle

öğretmenlik mesleğini bir zorunluluk olarak görmeleri, adayların öğretmenliğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Görüldüğü gibi bu konuda yapılan araştırmalarda kesin yargıya ulaşılabilecek belirgin sonuçlara ulaşılmamış, birbiriyle çelişen sonuçların olduğu görülmektedir. Birbirleriyle çelişen bu sonuçlar EF ve FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine bakışı konusunda birbirinden önemli derecede ayırıcı noktalarının olmadığını göstermektedir. Günümüzde birbirinden kopuk, sanki iki ayrı cephede birbirleriyle çatışyormuş gibi görünen eğitim ve fen-edebiyat fakültelerinin iletişim içerisinde bulunması şarttır. Bu bakımdan her iki fakültede görev yapan öğretim elemanlarının birbirleriyle iletişimde bulunmaları gerektiği söylenebilir.

İkinci araştırma sorusu kapsamında öz-yeterlik algısının öğretmenlik mesleğine karşı tutumun önemli bir yordayıcısı olup olmadığına bakılmış ve iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olmasına rağmen öğretmenlik mesleğine karşı tutumun öz-yeterliğin önemli bir yordayıcısı olmadığı saptanmıştır. Yani öğretmen adayları kendilerini bu konuda yeterli görseler bile bu durum mesleğe karşı tutumda bir değişiklik yaratmamaktadır. EF ve FEF öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile öz-yeterlik algısı arasındaki bu ilişki, öğretmenlik mesleğinin günümüzdeki koşulları ve algılanan statüsü ile açıklanabilir. Nitekim, öğretmenlerin gelirinin düşüklüğü, öğretmenlere sunulan olanakların yetersizliği ve çalışma ortamlarının motive edici olmaması gibi nedenler öğretmenlik mesleğine karşı tutumu olumsuz yönde etkileyen unsurlardır (Çakıroğlu ve Çakıroğlu, 2003).

Öğretmen yetiştirmede en önemli unsurlardan birisi, nitelikli meslek elemanlarının nasıl yetiştirileceği konusudur. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğine aday öğrencilerin nitelikleri ve mesleğe uygunlukları ön plana çıkmaktadır. Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde temel yapı taşlarını oluşturan öğretmenlerin kendilerinden beklenen bu zor görevleri başarıyla gerçekleştirebilmeleri, hizmet öncesi eğitim aşamasında, kaliteli bir eğitim anlayışı ile yetiştirilerek, oynayacakları rollere iyi hazırlanmalarına bağlıdır. Öğretmen yetiştiren kurumların, genel öğretmenlik davranışları çerçevesinde, söz konusu beklentileri dikkate alarak ve geleceğin rollerini kestirerek yeniden ve hızlı bir yapılanma sürecine girmeleri, öğretmenlerini bu doğrultuda yetiştirmeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarının bu zorlu göreve kendilerini ne ölçüde hazır hissettiklerinin belirlenmesi ise, öğretmen seçimi ile ilgili uygulanacak eğitim politikalarında bir rehber olarak kullanılabilecektir. Bu nedenle sabır ve özveri gerektiren öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ajzen I. (2001). Nature And Operation Of Attitudes. *Annual Review of Psychology*, 52, 27-58.
- Ashton, P. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35 (5), 28- 32.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Budak, S. (2005) Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28.
- Cakiroglu, E. and Cakiroglu, J. (2003). Reflections on teacher education in Turkey. *European Journal of Teacher Education*, 26(2), 253-264
- Cobb, V.L. (1999). An International Comparison of Teacher Education. *ERIC Digest* No: ED436486.
- Çapa, Y. Çakiroğlu, J. Sarıkaya, H. (2005). Öğretmenlik Özyeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*. 30(137), 74–81.
- Çapri, B., Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33-53.
- Erdem, A.R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, 471-477. Denizli
- Gençtürk, A., Memiş, A. (2010). İlköğretim Okul Öğretmenlerinin Öz-yeterlik Algıları ve İş doyumlarının Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 1037-1054, 2010.
- Gibson, S and Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569-582.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007) Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fenedebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Erzincan Eğitim Dergisi*, Cilt:9, Sayı: 2
- Haris, A. (2000). What Works in School Improvement? Lesson from The Field and Future Directions. *Educational Research*. 42 (1).
- Henson, R. K. (2001). The effects of participation in teacher research on teacher efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17, 819-836.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). İnsan ve İnsanlar, Evrim Basım Yayım, İstanbul.
- Milner, H. (2002). A case study of an experienced teacher's self-efficacy and persistence through crisis situations: theoretical and practical considerations. *High School Journal*, 86, 28-35.
- Öztürk, B., Doğan, O., Koç, G. (2005). Eğitim fakültesi öğrencileri ile fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik algılarının karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-22
- Richardson, V. (1996). The role of attitudes and beliefs in learning to teach. In J. Kula (Ed.). *Handbook of Research on Teacher Education*, (459-484). New York: Macmillan.
- Sunjin, O. (2010). The sources that influence student teachers' sense of efficacy. *Unpublished doctoral dissertation*. Iowa State University, Iowa.

- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 1-26.
- Taşkın Can, B., Cantürk Günhan, B., ve Öngel Erdal, S. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen derslerinde matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançlarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 47-52.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Temizkan M. (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma, *Türk Bilimleri Dergisi* 6(3).
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması [Validity and reliability study on an attitude scale towards the profession of teaching]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Winter 2006, 12(45), 109-127.
- Woolfolk Hoy, A. ve Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21 (4), 343-356.

SUMMARY

Educational qualifications of teachers affect educational success significantly. Teachers who play an important role in providing qualified manpower needed by communities has been the focus of attention at all times and a large number of studies have been conducted on the training of teachers. It is expected of preservice teachers to bring about a change in behaviors appropriate to profession at the end of the training cognitively, emotionally and behaviorally. Preservice teachers are required to have some strategic information including what, how and when to know in the characteristics of effective teaching. However, preservice teachers' finding themselves insufficient in the content knowledge and world of knowledge, cause significant problems when they start to work as a teacher.

Teacher training and quality of teachers have become one of the major problems in educational system of Turkey in recent years. Teachers' competencies for the teaching profession and how their attitudes towards the teaching profession plays an important role. Therefore, in this study, the investigation of preservice teachers' self efficacy beliefs and their attitudes, in the teaching profession were aimed.

Teachers' self efficacy

Researchers in education have documented that teachers' sense of efficacy has strong impacts on various aspects of teaching and learning. Studies have shown that it is related to students in terms of their achievement, motivation and sense of efficacy and to teachers in terms of their enthusiasm for teaching planning and organization classroom management job satisfaction and persistence against difficulties. Teachers' sense of efficacy is defined as "the teacher's belief in his or her capability to organize and execute courses of action required to successfully accomplish a specific teaching task in a particular context" Thus, teachers' sense of efficacy can be understood as self perceived beliefs about their ability to successfully carry out their teaching tasks in their specific teaching contexts. Inquiry into teachers' sense of efficacy is extremely scarce. However, examining the relationship between self efficacy and attitude toward teaching profession is relatively uncommon. Given its documented powerful impact on teaching practices and student learning, it is critical to pursue this line of inquiry into the field.

Attitude

There are many definitions of the concept of attitude which affects individual's life from various aspects. Attitude, in the most general sense, is quiet stable and judical tendency conducting thinking, feeling or behaving for a particular person, group or object positively or negatively. According to another definition, Attitude can be described as a feature that is an indicator of individual's point of view and feelings towards a subject and that motivates him/her to behave in a positive or negative way. The attitudes of pre-service teachers toward teaching profession are effective on their professional lives as well as reflecting their

views on teaching profession. Specifically, the attitude developed toward a profession is the most important determinant of achievement of the individual in that profession. If teachers have positive attitudes toward teaching profession, this will positively influence their professional lives. Thus, the education given to pre-service teachers should allow them to develop positive attitudes toward their profession.

The purpose of this study was to examine education and arts and science faculty pre-service students' self-efficacy beliefs and their attitudes toward teaching profession and also to explore whether the self efficacy belief is a significant predictor of attitude toward teaching or not. The following questions guide the present study:

- 1- Is there a significant difference between self efficacy belief and attitude toward teaching profession of the education and arts and sciences faculty preservice students?
- 2- Is attitude toward teaching profession a significant predictor of self efficacy?

A sample of 411 preservice teachers attending Ankara, Gazi, Hacettepe and Aksaray university was drawn from the population. In this survey model of study, "Teacher Efficacy Scale" which was originally developed by Tschannen-Moran ve Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya(2005). The scale includes 24 Likert type items and consists of three dimensions. "Attitude Toward Teaching Profession Scale" developed by Üstüner (2006), includes 34 items and reliability for the 34 items were .90 and factor loadings ranged between .74 and .41.

Data were analyzed through t-test, Pearson Correlation Coefficient and multiple regression analyses. Statistical analysis of the data obtained from the research carried out using SPSS 18.0 statistical package program.

According to findings it was found that education faculty students' self efficacy belief is higher than that of arts and sciences faculty students in the teaching strategies dimension. This can be explained by the courses related to the teaching profession taught in educational faculties. On the other hand the present study found out that arts and sciences faculty students' attitude toward teaching profession is higher than the perception of education faculty students. There are some studies that contradict or are parallel to this finding in the literature. Indeed, compared to the education faculty students, arts and science faculty students have limited opportunities for finding a job or have lower level of chance to be appointed as a teacher for Minister of National Education. Therefore, they may have more positive attitude towards their profession accordingly.

As regards the second research question, the relationship between attitude toward teaching profession and self efficacy belief were analyzed and contrary to the moderate level correlation between the two variables, there found that attitudes

towards the teaching profession was not a significant predictor of self-efficacy. The relationship between self efficacy belief and attitude toward teaching profession of prospective teachers can be explained by the current conditions and the perceived status of the teaching profession. As a matter of fact, lower income level, lack of opportunities offered to teachers and unmotivating working environments are factors adversely affecting the attitude towards the teaching profession even they feel themselves competent in this profession.

One of the most important factors in teacher training is how to nurture qualified professionals. This study documents that there are no significant differential points between prospective students perceptions about self efficacy and attitude toward teaching profession. In this sense it should be argued that education and arts and sciences faculties need work together and must communicate jointly.